

اهمیت پارادایم تأمین نیازهای اساسی

حمزه نوذری

جایعه‌شناس و استاد دانشگاه

وجود پارادایمی با عنوان نیازهای اساسی در میان مکاتب توسعه محل مجادله است اما در شرایط اضطراری و بحرانی وجود سیاستی که بر تأمین خدمات اساسی استوار است، نه‌تنها محل بحث نیست بلکه اهمیت اساسی برای تاب‌آوری و پایداری یک جامعه دارد. توانایی و قابلیت کشورها در مواقع بحرانی مانند جنگ در تأمین نیازها و خدمات اساسی نکته مهمی است که کمتر مورد توجه قرار گرفته است. قدرت و توانایی در تأمین خدمات اساسی در مواقع بحرانی و جنگ نشان‌دهنده سیاست‌گذاری کارآمد و نهادهای باثبات است. به نظر می‌رسد حاکمیت پارادایم نیازهای اساسی در زمان جنگ کمتر محل مناقشه باشد. نیازهای اساسی یعنی نیازهای بدنی و مادی مانند غذا و دسترسی به خدمات اساسی مانند آب آشامیدنی سالم، بهداشت و دارو و نیازهای روحی و ذهنی مانند کاهش دلهره، ترس، اضطراب و تاب‌آوری. توفیق یا عدم توفیق کشورها در تأمین نیازها و خدمات اساسی محل بحث است. با گذشت بیش از ۹ روز از آغاز تهاجم سنگین آمریکا و اسرائیل علیه ایران، تأمین خدمات و نیازهای اساسی به‌خوبی انجام شده است و کمبود چندان جدی‌ای احساس نمی‌شود هرچند ضعف‌هایی در برخی بخش‌ها وجود دارد اما در کل وضعیت تأمین خدمات و نیازهای اساسی خوب بوده است.

۴ <div>ادامه در صفحه ۴</div>
<div><div></div><div>کامبیز نوروزی</div></div>
<div>حقوق‌دان</div>

۱- حقیقت

حقوق بین‌الملل بیانگر حقیقت در روابط بین دولت‌ها در جهت صلح و نظم عادلانه جهانی است. براساس این معیارها اقدام نظامی مشترک ایالات متحده آمریکا و اسرائیل در حمله به قلمرو سرزمینی ایران عملی نامشروع و مصداق آشکار تجاوز است. تمسک آمریکا و اسرائیل به استدلال «اقدام پیش‌دستانه» برای توجیه حمله نظامی به ایران کاملاً بی‌اساس و مردود است. اقدام پیش‌دستانه زمانی مصداق دارد که نشانه‌های روشن و قطعی وجود داشته باشد که یک دولت مشغول تدارک حمله نظامی به خاک کشوری دیگر است و حمله محتمل‌الوقوع است. در این صورت این دولت می‌تواند پیش‌دستی کرده و برای رفع خطر به کشور اول حمله کند.

حمله پیش‌دستانه باید محدود به دفع خطر باشد نه بیشتر. ایران خطر نظامی برای ایالات متحده نداشته است. حتی اگر فرض کنیم که ایران برای منافع آمریکا در سطح جهان مشکلات کوچک یا بزرگی ایجاد کرده باشد، این خطری نیست که حمله نظامی را توجیه کند. در روایت بین‌الملل همه دولت‌ها در رقابت برای کسب منافع بیشتر برای خود و کاستن از منافع دولت‌های دیگرند. تلاش ایران برای پیشبرد صنعت هسته‌ای و تولید موشک نیز مشروعیتی برای حمله نظامی به قلمرو سرزمینی ایران ایجاد نمی‌کند. این فعالیت‌های ایران به‌طورکلی به معنای حمله قریب‌الوقوع یا محتمل‌الوقوع نیستند. اگر هم این فعالیت‌ها متغیر یا کنوانسیون‌های بین‌المللی باشند، تصمیم‌گیری در چنین مواردی بر عهده سازمان‌های بین‌المللی است نه یک دولت که به بهانه آن به کشور دیگر حمله کند. حتی اگر حمله نظامی آمریکا با همدستی متحد منطقه‌ای‌اش برای ازبین‌بردن صنعت هسته‌ای و موشکی ایران منطبق با قواعد حقوق بین‌الملل باشد، که نیست، در چارچوب قواعد حمله پیش‌دستانه، حدود چنین حمله‌ای فقط باید محدود به مراکز هسته‌ای و موشکی ایران می‌بود. اما دامنه اقدام نظامی ایالات متحده بسیار فراتر از این رفته و تمامی مراکز نظامی، فرودگاه‌ها، ساختمان‌های اداری، مقامات ارشد لشکری و کشوری را هدف قرار می‌دهد. آمریکا حتی پا را فراتر از این گذاشته و برای حکومت ایران تعیین تکلیف می‌کند و حتی برای انتخاب رهبری ایران شرط و شروط تعیین می‌کند. درباره اسرائیل هم ایران شروع‌کننده جنگ نبوده و نشانه‌ای برای حمله قریب‌الوقوع ایران به اسرائیل وجود نداشته است. از نظر حقوق بین‌الملل توجیهی تحت عنوان «حمله پیش‌دستانه» آمریکا و اسرائیل به ایران مردود و غیرقابل قبول و مصداق تجاوز نظامی است.

۱۸ اسفند ۱۴۰۴
۱۹ رمضان ۱۴۴۷
۹ مارس ۲۰۲۶
<div><div><div><div></div><div><div>سال بیست‌ودوم</div></div></div></div><div><div><div><div></div><div><div>شماره ۵۲۴۴</div></div></div></div><div><div><div><div></div><div><div>۳۰ هزار تومان</div></div></div></div><div><div><div><div></div><div><div>۸ صفحه</div></div></div></div></div></div></div></div>

روزنامه

در «شرق» امروز می‌خوانید: دومین هفته جنگ پاکستان و افغانستان • قالیباف: با تداوم جنگ هیچ اثری از تولید و فروش نفت در دنیا نخواهد ماند • عضو کمیسیون انرژی: عمده مخازن مورد حمله خالی بودند

معمای امنیت در خاورمیانه؛ حمله آمریکا و اسرائیل به زیرساخت‌ها و پاسخ راهبردی تهران

ایران؛ از هدف تا کابوس

گزارش تیتربک را در صفحه ۲ بخوانید

گزارش «شرق» از انفجار شبانه در تهران که آسمان را سرخ کرد و شهر را سیاه:

باران اسیدی پس‌لرزه انفجار نفتی

این گزارش را در صفحه‌های ۴ و ۸ بخوانید. عکس: محمد وحدتی، باشگاه خبرنگاران جوان

یادداشت

درنگ در برخی تفاوت‌های مواضع آمریکا و اسرائیل درباره جنگ

چرایی هدف‌گیری زیرساخت‌ها و نمادهای ملی از منظر حافظه تاریخی

نوید مجیدی

روزنامه‌نگار و تحلیلگر

به فضای حاکم بر روابط حکومت در دوران یادشده با یک یا هر دو طرف حمله‌کننده، مرتبط‌اند؟ آیا این رویدادها نشان از کینه اسرائیلی‌ها از آن روزگار (و بعضی روزگاران دیگر) ندارد؟ به گمانم این‌گونه حملات در تناقض با شعارهای فریبنده‌ای است که ایبان به بخشی از ملت بزرگ ایران داده‌اند و اکنون که میدان را برای جولان ایده‌های تاریخی نهفته در ذهن‌شان آماده دیده‌اند، در جهت خلاف -البته به طور نامحسوس- گام برمی‌دارند. جالب است که در این‌میان هیچ‌یک از ساختمان‌هایی که متعلق به برادران فلانی است یا دارایی بهمان سرمایه‌دار است یا ارتباط با آنان دارد، هدف قرار نگرفته‌اند! تخریب همه یا بخشی از میراث و یادمان‌های ملی که به آن پرداختم، حکایتی «هفتاد مَن کاغذ» در دل خود دارد و اگرچه تاریخ مثوب را نمی‌توان پاک کرد، اما آسیب به هر میراث و یادمانی می‌تواند حافظه تاریخی و روایت‌های دوران را برای آیندگان مختل کند. بهتر است از آنان نیز که در فراسوی مرزهای میهن، در پیشانی حرکت‌ها و کنش‌های سیاسی قرار دارند، پرسید که آیا مطمئن هستید که شما هم گرفتار این مدعیه و فریب نیستید؟ در پایان این بند از مطلب، باید گفت پیامد روشن در هدف‌گیری زیرساخت‌هایی از این دست و نیز بخشی از دستاوردهای نظامی -که به دست فرزندان همین مرزبوم ساخته شده- در آینده فرضی «تغییر»، جایگزینی این بناها و دستاوردها با آن چیزی خواهد بود که مهاجمان و دولت‌های خارجی اراده کنند؛ تلاش برای نابودی کامل سامانه‌های هوایی هم با همین نیت است.

(دو) در روزهای اخیر، رزمه حضور نیروهای تجزیه‌طلب در میدان جنگ -به‌ویژه از غرب و شمال غرب کشور- بالا رفته است؛ یکی از گزینه‌هایی‌که در تحلیل‌های پیش از جنگ نیز همواره در نظرها بود و برخی دیگر هم از خطر درگیری داخلی سخن می‌گفتند. آنچه در این‌میان اهمیت دارد، تحلیل روانی سخنان ترامپ در چند روز گذشته است؛ جایی که مانند همیشه مبهم سخن گفت؛ گاه در تأیید این مطلب و نگاه مثبت واشنگتن به گزینه یادشده و گاه با انکار آن و تازه‌ترین اعلامش این است که به صورت محدود -شاید با همراهی کمانده‌های آمریکایی- با این کار

شرق

بازدید پزشکیان از مجروحان جنایات جنگی

۲

برگزیده‌ها

گفت‌وگو با شفق متولی و علیرضا مهباری درباره بنایی از معماری مدرن ایران که کمتر دیده شد

سالن ۱۲ هزار نفری آزادی؛ معماری‌ای که در سایه ماند

۷

گزارش «شرق» از وضعیت زلزلی که دوران بارداری خود را در شوک جنگ و صدای انفجار سپری می‌کنند

خطر زایمان زودرس سقط و مرگ جنین

۴

جنگ جدید در خاورمیانه و خالی‌شدن انبار تسلیحات واشنگتن برای مهم‌ترین تهدید

فرسایش توان آمریکا برای مهار چین

۵

«شرق» از اختلاف نظر کشورهای اروپایی درباره جنگ گزارش می‌دهد

شکاف در جبهه غرب

۶

نگاه

ماکیاولیسم عوامانه یادداشتی از علی اصغر سیدآبادی

۸

یادداشت

آیا ابتکار عملی برای پایان جنگ در راه است؟

احسان هوشمند

۱۰ روز از آغاز حمله گسترده آمریکا و اسرائیل به ایران می‌گذرد؛ حملاتی که تلفات و هزینه‌های زیادی بر جای گذاشته است. اما شواهد نشان می‌دهد با وجود چنین حملات وسیعی، دولت‌های آغازگر جنگ اخیر نتوانسته‌اند به اهداف خود که شامل فروپاشی سیاسی یا پذیرش تمام خواسته‌های آمریکا از طرف دولت ایران باشد، برسند. شواهد امر هم نشانگر آن است که با وجود استمرار حملات گسترده آمریکا و اسرائیل از سویی کمتر کشوری در اروپا یا دیگر نقاط حاضر است به این حملات و جنگ بیبوندد و بر ششام متحدهان آمریکا در جنگ افزوده شود و از دیگر سو کمتر تحلیلمگدی نشان‌های از شکست یا تسلیم ایران دست‌کم در کوتاه‌مدت را پیش‌بینی می‌کند. استمرار حملات و واکنش‌های ایران به اسرائیل و منافع آمریکا در منطقه نیز بر این گمانه‌زنی دامن زده است که جنگ رفته‌رفته به شکل فرسایشی ادامه پیدا می‌کند و در کوتاه‌مدت بن‌بستی پیش‌روی جنگ‌طلبان قرار گرفته است و کمتر شواهدی دل‌ به نتیجه رسیدن فوری اهداف طرف‌های حمله‌کننده از طرق ماشین جنگی وجود دارد. پس به نظر می‌رسد روند جاری یعنی استمرار جنگ ادامه دارد و البته ممکن است طرف آمریکایی با استفاده از ابزارهای در دسترس اقدام به گشودن جبهه‌های زمینی یا استفاده از سازمان‌های مسلح مخالف ایرانی به‌عنوان سرباز پیاده کند. در عرصه دیپلماسی نیز کشورهای اروپایی مانند اسپانیا، بلژیک و حتی ایتالیا به‌صراحت در مخالفت با جنگ مواضع روشنی گرفته و دیگر کشورها مانند فرانسه و حتی آلمان هم ملاحظات خود را بیان کرده‌اند. ترکیه، عربستان و پاکستان و حتی اندونزی هم ازجمله کشورهایی هستند که در کنار مصر اقدامات دیپلماتیکی برای کنترل بحران و آغاز دیپلماسی در پیش گرفته‌اند.

هرچند تلاش‌های ای دستنه از کشورهای هنوز به نتایج مشهود و مؤثری نرسیده است.

۴ <div>ادامه در صفحه ۴</div>
